

MALMÖ HÖGSKOLA

idrottsforum.org/film

NORDIC SPORT SCIENCE FORUM – MAKING SENSE OF SPORTS

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 16 december 2009

Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil
Läs om fler sportfilmer på idrottsforum.org
Läs mer om baseball på idrottsforum.org

Peter Dahlén om BANG THE DRUM SLOWLY

Baseballsportens återkomst på film

Peter Dahlén

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Ända sedan filmmediets födelse under 1890-talet har baseball varit flitigt förekommande i amerikansk film och därmed bidragit både till baseballsportens popularisering och utformningen av dess ideologi och hjälteideal. Dock har det funnits en period då det, med ett enda undantag, inte producerades någon baseballfilm. Det handlar om den progressiva perioden 1958–1973, då det kom att göras endast en (1) baseballfilm, *Safe at Home* (1962), som inte heller blev speciellt populär. Det var en period som bland annat präglades av ungdomsuppror, kampen för rasmässig jämlikhet inom ramen för medborgarrättsrörelsen, Vietnam-kriget samt mordet på president John F. Kennedy (1963), Martin Luther King, Jr (1968) och Robert Kennedy (1968). Att det under dessa 15 år endast gjordes en baseballfilm kan förklaras av att den amerikanska "föreställda gemenskap" som baseball traditionellt kommit att symbolisera och förknippas med inte längre kunde föreställas som en sammanhållen och värdekonserverativ nationell gemenskap.[1]

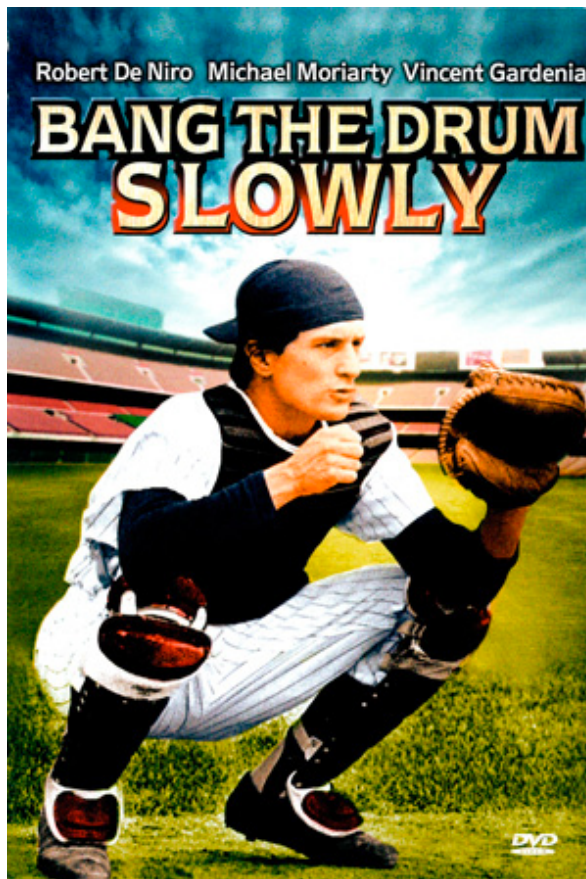
Dessutom hade baseballsportens kommersialisering blivit allt mer påtaglig: år 1953 påbörjades de kommersiellt och demografiskt betingade förflyttningarna av baseballag (egentligen av en "franchise" som betyder koncession eller tillstånd) och 1958 återfanns de båda klassiska New York-lagen Brooklyn Dodgers och New York Giants plötsligt i Kalifornien. Detta, att lagen inte var en organisk del av en viss stad, stadsdel eller region utan kunde köpas och säljas som vilken vara som helst på en kapitalistisk marknad, gjorde att baseballsporten i viss mening förlorade sin kulturella och sociala oskuld, att många började betrakta sporten mindre idealistiskt. Även detta bidrog till att baseball som populärt motiv på film tynade bort efter 1958.

Ytterligare en anledning till baseballsportens tillbakagång som filmmotiv under 1960-talet var framväxten av

televisionsmediet: nu kunde man sitta hemma i TV-soffan och se på baseball. Detta möjliggjordes bland annat av att man slopade den exklusivitetsregel som fram till och med 1950-talet hade dikterat att städer som var representerade i den översta ligan, Major League, inte kunde ta emot sändningar över det nationella TV-nätverket ("network telecasts") från andra lag än det egna.[2] Framväxten av TV-mediet och försäljning och förflyttning av lag till nya städer gick hand i hand: de nya möjligheter till exponering av reklam och sponsorer som TV innebar var en grundläggande anledning till omlokalisering av lag till storstäder med större befolkningsunderlag, där ett lag i bästa fall kunde få Major League-monopol både på baseballpublik och reklam- och sponsoringar. Att *Safe at Home*, som enda baseballfilm under 1960-talet, gjordes 1962, berodde på att människor runt om i USA under 1961 kunnat se Roger Maris, i kamp med Mickey Mantle, sätta nytt rekord genom att göra sin 61:a "home run" och därmed slå Babe Ruth's tidigare rekord, det mest heliga inom amerikansk sport. Spelfilmen *Safe at Home* blev ett sätt att försöka exploatera denna historiskt signifikanta baseballhändelse. (År 2001 gjordes en spelfilm för TV om detta, *61**, i regi av baseballfantasten Billy Crystal; även den finns att tillgå på DVD.)

En viss återhämtning av baseball på film skedde under perioden 1973–1978, då det gjordes sex baseballfilmer, varav två utgjorde uppföljare till den populära, barnorienterade *Bad News Bears* (1976). *Bang the Drum Slowly* var en av två baseballfilmer under 1970-talet som handlade om vuxna – den andra var *The Bingo Long Traveling All-Stars and Motor Kings* (1976). Den sistnämnde har raskonflikten som huvudtema, ett tema som också förekommer i *Bang the Drum Slowly*, som var den första baseballfilmen efter integreringen av baseball 1947 att behandla detta känsliga ämne.[3] Att baseballfilmen under 1970-talet fick en viss renässans kan till viss del ses mot bakgrund av det stora 200-årsjubileet 1976 till minne av den amerikanska revolutionen 1776 och undertecknandet av oavhängighetsförklaringen, vilket skapade ett visst, nostalgiskt uppsving för nationella värden och känslor (uttryckt inte minst i boxningsfilmen *Rocky*, 1976). Därigenom kom även baseball – och baseballfilmer – till heders igen.

Den film som markerade baseballsportens återkomst på filmduken 1973 var *Bang the Drum Slowly* (regi John Hancock), med en ung och okänd Robert De Niro i en av huvudrollerna. *Bang the Drum Slowly* var filmen som fick kritiker och en större publik att upptäcka Robert De Niro. Året efter, 1974, slog han igenom på alla fronter som en ung Don Corleone i *The Godfather II*, efter att under 1973 också ha gjort *Mean Streets* i regi av Martin Scorsese. *Bang the Drum Slowly* är baserad på en roman från 1956 av Mark Harris, som den andra delen i hans boktrilogi om Henry Wiggen. Det var också Harris själv som skrev manus till filmen. Filmens arenascener är inspelade på Yankee Stadium och Shea Stadium, båda i New York.

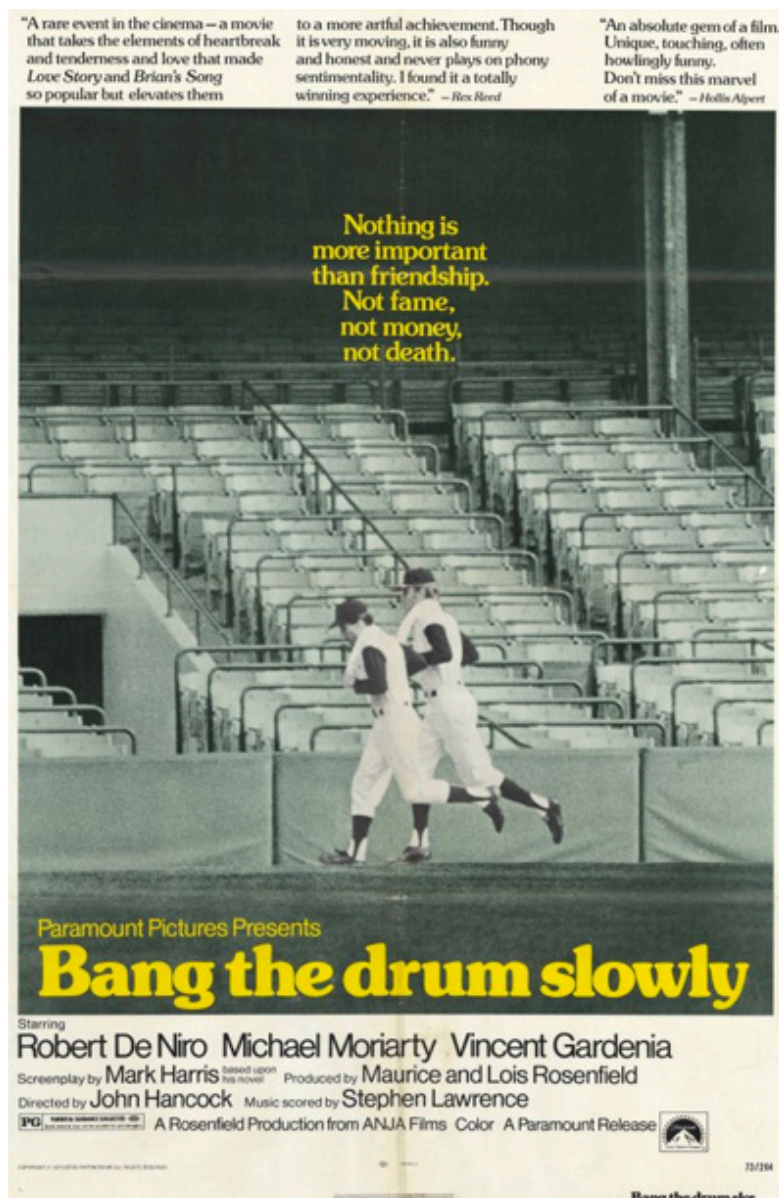
Filmens handling

Robert De Niro spelar Bruce Pearson, en genomsnäll, tobakstuggande men lite trög ("hillbilly") och medelmåttig baseballspelare i (fiktiva) New York Mammoths som drabbas av en obotlig cancer i lymfsystemet, "Hodgkin's disease". Man vet emellertid inte precis när sjukdomen ska slå ut honom. Under tiden djupnar hans vänskap med lagets stjärna, Henry Wiggin (Michael Moriarty). Wiggin är en mer slipad och världsvan man som inte bara hjälper Bruce att dölja sin sjukdom för lagets cyniskt materialistiska ägare så att han inte sparkas från laget, utan också stöder Bruce emotionellt. Som lagets sträve men rättträdige tränare Dutch Schnell syns Vincent Gardenia. När denne får veta att Bruce är döende ser han till att hela laget hjälper till att göra Bruces sista säsong värdig och fin. Lagets spelare är vanligtvis i luven på varandra – slåss och bråkar och konkurrerar om lön och platser i laget – men Bruces sjukdom får dem alla att dra åt samma håll och jobba både för Bruce och för laget, vilket leder till att de lyckas vinna hela slutspelet, World Series. När Bruce strax därpå dör återfaller de dock till att bevaka sina egna intressen: på

Bruces begravning är endast Henry Wiggen närvarande från New York Mammoths.

Tidskontext och ideologi

Enligt baseballfilmshistorikern Hal Erickson var det storsuccén med *Easy Rider* (1969) som fick folket på de stora, etablerade filmbolagen att intressera sig för lågbudgetfilmer utanför det etablerade Hollywood-systemet. Det var filmer utan stora stjärnor och med en mer personlig ton. *Bang the Drum Slowly*, producerad av Paramount, är en lågbudgetfilm utan stora stjärnor i rollistan. Här används baseball för att skildra den nära och ömma vänskapen mellan två män. Som nämnts publicerades berättelsen först som bok 1956, men handlingen passade inte den "blockbuster"-mentalitet som präglade Hollywood under 1950- och 1960-talen, då man mest satsade på spektakulära storfilmer, romantiska komedier och musicaler i syfte att återvinna TV-publiken till biograferna. Inte heller hade *Bang the Drum Slowly* ett lyckligt slut eller en romantisk kärlekshistoria som sidotema. *Bang the Drum Slowly* hade dock gått på TV den 26 september 1956, samma år som boken släpptes, som en episod i serien "The United States Steel Hour" (säsong 4, episod 2), med Paul Newman i rollen som Henry Wiggen.[4]

I början av 1970-talet hade det i USA blivit "inne" med sorgliga historier utan lyckliga slut, som i dundersuccén *Love Story* (1970), med Ali MacGraw och Ryan O'Neal, och TV-filmen *Brian's Song* (1971), med James Caan och Billy Dee Williams – också den en stor succé. *Brian's Song* är historien om två vänner, en svart och en vit, i ett American Football-lag, där den ene drabbas av cancer och dör.[5] Det är uppenbart att de som gjorde *Bang the Drum Slowly* tagit intryck av *Brian's Song*. Howard Good (1997) menar också att ett krigaretos genomsyrar *Bang the Drum Slowly*, liksom många andra baseballfilmer. Här blir det kanske som mest tydligt i slutbilden från kyrkogården, där

Henry Wiggen berättar om sin vän Bruce som vore det en död vän från slagfälten i Vietnam.[6]

Trots att *Bang the Drum Slowly* inte innehåller något klassiskt hjältegalleri, utan i huvudsak är en karaktärsstudie i en berättelse om vänskapen mellan två män, återfinns många genrelement från tidigare (och senare) baseballfilmer.[7]

Här finns de giriga och hänsynslösa ägarna, som pressar löner och bara behåller de spelare som för tillfället kan prestera. I en minnesvärd scen förhandlar Henry om ett nytt kontrakt, och ställer som krav att även Bruce, som är på väg ut, ska få nytt kontrakt. De vägrar först, men då tränaren, efter viss tvekan, ställer sig på Henrys sida blir de tvungna att ge med sig. Därmed får Bruce en andra chans, vilket också är ett vanligt, populistiskt motiv i baseballfilm. Här finns också den farligt svekfulla och förledande kvinnan, Katie, som Bruce svärmar för och som försöker intyga Bruce att hon älskar honom, bara för att komma över hans livförsäkring – något Henry dock sätter stopp för.

Den ovanligt nära vänskapen mellan kastaren (pitcher) Henry Wiggen (Michael Moriarty) och stopparen (catcher) Bruce Pearson (Robert De Niro) föranleder lagets manager att fråga: "What's up between you two? What are you, a couple of fairies?"

Att ett disharmoniskt lag svetsas samman till ett ansvarstagande och disciplinerat kollektiv, där alla kämpar för varandra, är också vanligt i baseballfilm, även om detta motiv här inte har de sedvanligt mytiska övertoner som anger att alla i laget förädlats och lärt sig något för livet om lojalitet och solidaritet, tvärtom: i *Bang the Drum Slowly* återfaller alla utom Henry i sin vanliga självupptagenhet så snart segern är säkrad, symboliserat av att de inte kommer på begravningen. Det är inte minst detta som gör denna film så typisk för det desillusionerade 1970-talet, särskilt decenniets första halva, präglad som det var av ett katastrofalt Vietnamkrig, Watergateskandalen och allmän recession.

Randy Williams (2006) har *Bang the Drum Slowly* på plats nr 58 i sin bok där han listar vad han anser vara de 100 bästa sportfilmerna.

Noter

[1] Dahlén 2008: 132-133.

[2] Erickson 2002: 17.

[3] Most & Rudd 2006: 149.

[4] Se: <http://www.imdb.com/title/tt0202808/>

[5] Erickson (2002: 87) anger felaktigt 1969 som premiäråret för *Brian's Song*. Han anger också 1974 som premiärår för *Bang the Drum Slowly*, trots att såväl Zucker & Babich (1987) som Internet Movie Database anger året 1973. Här tycks dock råda en viss oklarhet, eftersom även en annan baseballfilmhistoriker, Howard Good, anger 1974 som premiärår för *Bang the Drum Slowly*. Det står också 1974 på den DVD-utgåva av *Bang the Drum Slowly* som jag har. Uppenbarligen visades filmen i New York i slutet av 1973, varpå den lanserades i januari 1974. Jag väljer därför att hålla mig till 1973 som premiärår.

[6] Good 1997: 107-108.

[7] Gehring 2004, Most & Rudd 2006.

Litteratur

Dahlén, Peter (2008): "Sport på film", *Sport och medier. En introduktion*, Kristansand: IJ-förlaget.

Erickson, Hal (2002): *The Baseball Filmography, 1915 Through 2001 (Second Edition)*, McFarland & Company.

Gehring, Wes D. (2004): *Mr. Deeds Goes to Yankee Stadium. Baseball Films in the Capra Tradition*, Jefferson, North Carolina & London: McFarland.

Good, Howard (1997): *Diamonds in the Dark. America, Baseball, and the Movies*, Lanham, Md. & London: The Scarecrow Press, Inc.

Most, Marshall G. and Robert Rudd (2006): *Stars, Stripes and Diamonds. American Culture and the Baseball Film*, Jefferson, North Carolina: McFarland.

Williams, Randy (2006): *Sports Cinema - 100 Movies: The Best of Hollywood's Athletic Heroes, Losers, Myths, & Misfits of the Silver Screen*, Limelight Editions.

Zucker, Harvey Marc & Lawrence J. Babich (1987): *Sports Films. A Complete Reference*, Jefferson, North Carolina & London: McFarland.

Länkar

Bang the Drum Slowly på **IMDb**

Köp *Bang the Drum Slowly* från **amazon.co.uk**

Copyright © **Peter Dahlén 2009**